

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 29.3.2010
KOM(2010)94 lõplik

2010/0064 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

**milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno
vastast võitlust ja millega tunnistatakse kehtetuks raamotsus 2004/68/JSK**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Laste seksuaalne kuritarvitamine ja ärakasutamine on eriti rasked kuriteovormid, sest need on suunatud laste vastu, kellel on õigus erikaitsele ja -hoolitsusele. Sellised kuriteod põhjustavad ohvrile pikaajalist füüsilist, psühholoogilist ja sotsiaalset kahju, mille jätkumine ohustab tänapäeva ühiskonna põhiväärtusi, mis on seotud lastele pakutava erikaitsega ja usaldusega asjaomaste riiklike institutsioonide vastu. Kuigi täpsed ja usaldusväärsed statistilised andmed puuduvad, nähtub uuringutest, et Euroopas kogeb tõenäoliselt märkimisväärne osa lastest lapsepõlves seksuaalset vägivalda. Ka teadusuuringud kinnitavad, et aja jooksul ei ole see probleem mitte vähenenud, vaid seksuaalse vägivalda teatud vormide levik hoopis suureneb.

Euroopa Liidu üldine poliitikaeesmärk selles valdkonnas on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 67 kohaselt tagada turvalisuse kõrge tase kuritegevuse, sealhulgas laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise vältimise ja selle vastu võitlemise meetmetega. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 kohaselt tuleks selleks eelkõige kehtestada miinimumeeskirjad kuriteokoosseisude ja karistuste määratlemiseks laste seksuaalse ärakasutamise puhul. Erieesmärgid on esitada kuritegude eest tõhusalt süüdistusi, kaitsta ohvrite õigusi ning tõkestada laste seksuaalset ärakasutamist ja kuritarvitamist.

- **Üldine taust**

Lapsohvrite puhul on kõnealuse probleemi peamine põhjus nende kaitsetus, mis tuleneb mitmest asjaolust. Puudulikud õiguskaitsesüsteemid aitavad kaasa kõnealuse probleemi levikule ja süvenemisele, sest süütegude teatavad vormid on piiriülesed. Ohvrid ei soovi kuritarvitamisest teatada, lahknevused riikide kriminaalõiguses ja –menetluses võivad põhjustada erinevusi uurimises ja süüdistuse esitamises ning süüdimõistetud õigusrikkujad võivad jääda pärast karistuse ärakandmist ohtlikuks. Infotehnoloogia areng on muutnud nimetatud probleemid veelgi teravamaks, sest on teinud laste seksuaalset kuritarvitamist kujutavate visuaalsete materjalide tootmise ja levitamise lihtsamaks, pakkudes samal ajal teo toimepanijatele anonüümsust ja hajutades vastutuse mitme jurisdiktsiooni vahel. Reisimise lihtsus ja sissetulekute erinevused õhutavad lastega seotud seksiturismi, mis toob sageli kaasa selle, et laste vastu suunatud seksuaalse iseloomuga süütegudes süüdimõistetud isikud saavad välismaal karistamatult toime panna uusi süütegusid. Lisaks süüdistuse esitamise keerukusele võib organiseeritud kuritegevus teenida vähese riskiga märkimisväärset kasumit.

Mõnda nimetatud probleemi on erineval määral käsitletud riiklikes õigusaktides. Samas ei ole riiklikud õigusaktid piisavalt tugevad ega järjekindlad, et anda kõnealusele probleemile jõuline sotsiaalne vastus.

Hiljuti vastuvõetud Euroopa Nõukogu konventsioon ETS nr 201 laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest (edaspidi „Euroopa Nõukogu konventsioon”) on praegu vaieldamatult kõrgeim rahvusvaheline standard laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise eest kaitsmise valdkonnas. Üleilmselt on peamine rahvusvaheline standard lapse õiguste konventsiooni laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat käsitlev fakultatiivprotokoll, mis võeti vastu 2000. aastal. Ometi ei ole kõik liikmesriigid nimetatud konventsiooniga veel ühinenud.

- **Ettepaneku valdkonnas kehtivad õigusnormid**

ELi tasandil on nõukogu raamotsusega 2004/68/JSK ette nähtud liikmesriikide õigusaktide minimaalne ühtlustamine, et kriminaliseerida laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise kõige raskemad vormid, laiendada riiklikku jurisdiktsiooni ja näha ette ohvritele pakutav minimaalne abi. Kuigi praktikas nõudeid üldiselt täidetakse, on raamotsusel mitmeid puudujääke. Nimelt ühtlustatakse sellega õigusakte ainult piiratud hulga sүүtegedude osas, selles ei käsitleta uusi kuritarvitamise ja ärakasutamise vorme, mille puhul kasutatakse infotehnoloogiat, sellega ei kõrvaldata takistusi väljaspool riiklikku territooriumi toimepandud sүүtege eest süüdistuse esitamiselt, selles ei arvestata lapsohvrite kõigi erivajadustega ning see ei sisalda piisavaid meetmeid sүүtegedude tõkestamiseks.

Muud ELi jõustunud või ettevalmistatavad algatused hõlmavad osaliselt teatud probleeme, mis mõjutavad ka laste vastu suunatud seksuaalse iseloomuga väärteguisid. Sellised algatused on järgmised: nõukogu 29. mai 2000. aasta otsus 2000/375/JSK lapsporno vastase võitluse kohta Internetis, nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsus 2005/222/JSK infosüsteemide vastu suunatud rünnete kohta, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta otsus nr 854/2005/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse mitmeaastane programm Interneti ja uute sidustehnoloogiate turvalisema kasutamise edendamiseks, ning nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsus 2008/947/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kohtuotsuste ja vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist käsitlevate otsuste suhtes, et teostada tingimuslike meetmete ja alternatiivsete mõjutusvahendite järelevalvet.

- **Kooskõla Euroopa Liidu muude tegevuspõhimõtete ja eesmärkidega**

Eesmärgid on täielikult kooskõlas ELi poliitikaga edendada, kaitsta ja järgida lapse õigusi ELi sise- ja välispoliitikas. EL on lapse õiguste kaitset selgesõnaliselt tunnustanud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, täpsemalt selle artiklis 24. Lisaks seadis komisjon oma teatises *Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine* endale eesmärgi kasutada võimalikult suurel määral ära oma olemasolevaid tegevuskavasid ja vahendeid, osaliselt kavatsusega kaitsta lapsi vägivalla ja seksuaalse ärakasutamise eest ELis ja väljaspool seda. Eesmärgid on kooskõlas ka turvalisema Interneti programmiga, mis on loodud Interneti ja uute sidustehnoloogiate turvalisema kasutamise edendamiseks, eriti juhul, kui kasutajad on lapsed, ning ebaseadusliku sisuga materjalide vastu võitlemiseks Turvalisema Interneti programmiga aidatakse kaasa laste seksuaalse kuritarvitamise tõkestamisele mitmete meetmete kaudu, sealhulgas meetmed alaealiste rolli ja kaitse ning teadlikkuse suurendamiseks, haridusalased ja iseregulatsiooni meetmed ning vahendid Interneti turvalisemaks kasutamiseks.

Eesmärgid on täielikult kooskõlas komisjoni ettepanekuga direktiivi kohta, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja selle vastast võitlust ning ohvrite kaitset.

Eesmärgid on kooskõlas ka ELi uue noortestrategiega (nõukogu 27. novembri 2009. aasta resolutsioon), mis on suunatud lastele ja noortele vanuses 13–20 eluaastat ja millega kinnitatakse Euroopa noortepoliitika alane koostöö tugevalt inimõiguste rahvusvahelisse süsteemi. ELi noortestrategias rõhutatakse, et noorte elu ja tulevikuväljavaated on suurel määral tingitud lapsepõlves saadud võimalustest, toetusest ja kaitsest, ning ärgitatakse kohaliku tasandi sidusrühmi tegutsema, et leida üles riskialtid noored, aidata neid ja suunata nad vajaduse korral teiste asutuste juurde. Samuti seatakse eesmärgiks parandada noorte võimalusi kasutada tervishoiuteenuseid.

Käesolevat ettepanekut analüüsiti põhjalikult, et tagada selle sätete täielik kooskõla põhiõigustega, eelkõige inimväärikusega, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeluga, lapse õigustega, õigusega vabadusele ja turvalisusele, sõna- ja teabevabadusega, isikuandmete kaitsega, õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttega.

Erilist tähelepanu pöörati Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklile 24, milles on sätestatud positiivne kohustus toimida selliselt, et oleks tagatud lapse vajalik kaitse. Kõnealuses artiklis on sätestatud, et lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele. Lisaks nõutakse, et kõigis lastega seotud toimingutes, mida teevad avalik-õiguslikud asutused või eraõiguslikud institutsioonid, tuleb esikohale seada lapse huvid, mis on sätestatud ka ÜRO lapse õiguste konventsioonis.

Sätteid, millega kriminaliseeritakse uued Internetis toimuva kuritarvitamise vormid, tunnustatakse uurimise erimeetodeid ja keelustatakse teatav tegevus ning milles käsitletakse teabevahetust eesmärgiga tagada rakendamine kogu ELis, analüüsiti eelkõige seoses era- ja perekonnaelu austamise ning isikuandmete kaitsega (Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 8 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 7 ja 8). Sätteid, millega tõhustatakse õiguskaitset laste kuritarvitamist kujutavate materjalide avaldamise ja levitamise, lasteporno reklaamimise või laste seksuaalse kuritarvitamise julgustamise vastu ning milles käsitletakse mehhanisme, millega tõkestada juurdepääs lastepornot sisaldavatele veebisaitidele, kontrolliti eelkõige seoses sõnavabadusega (Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 10 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 11).

Vajaduse korral võidakse kasutada Euroopa Liidu tasandil kättesaadavaid rahastamisvõimalusi, et toetada liikmesriikide jõupingutusi täita käesoleva direktiivi nõudeid.

2. KONSULTEERIMINE HUVITATUD ISIKUTEGA JA MÕJU HINDAMINE

• Konsulteerimine huvitatud isikutega

Konsultatsioonimeetodid, peamised sihtvaldkonnad ja vastajate üldiseloostus

Paljude asjaomase valdkonna ekspertidega konsulteeriti kolmel koosolekul, kus käsitleti nii laste seksuaalset kuritarvitamist ja ärakasutamist kui ka inimkaubandust. Ekspertide hulka kuulusid eelkõige liikmesriikide valitsuste esindajad, komisjoni inimkaubanduse eksperdirühma liikmed, rahvusvahelised organisatsioonid, nimelt Euroopa Nõukogu ja UNICEF, valitsusvälised organisatsioonid, akadeemilised ringkonnad ja uurimiskeskused ning muud avalik-õiguslikud asutused. Mitmed eksperdid ja organisatsioonid on seejärel pöördumisi saatnud ja teavet esitanud.

Nõukogus toimunud arutelude käigus, kus analüüsiti komisjoni ettepanekut samateemalise raamotsuse kohta, saadi teavet liikmesriikide õigusaktide ja praeguste tavade kohta, mis kinnitasid suurel määral vajadust uue ELi raamistiku järele, millega ühtlustatakse riiklikke õigusakte.

Vastuste kokkuvõte ja nende arvessevõtmine

Konsultatsiooni raames rõhutati peamiselt järgmisi vajadusi:

- inkorporeerida Euroopa Nõukogu konventsiooni parandused;
- kriminaliseerida kuritarvitamise vormid, mida kehtiv raamotsus ei hõlma, eelkõige süüteo uued vormid, mille puhul kasutatakse infotehnoloogiat;
- kõrvaldada takistused piiriüleste juhtumite uurimiselt ja nende eest süüdistuse esitamiselt;
- tagada ohvritele igakülgne kaitse, eelkõige uurimise ja kriminaalmenetluse ajal;
- tõkestada sekkumisprogrammide ja ravi abil süütegude toimepanemist;
- tagada, et ühes riigis ohtlike õigusrikkujate suhtes tehtud süüdimõistvad kohtuotsused ja võetud turvameetmed oleksid tõhusad kõikides liikmesriikides.

Mõju hindamisel on arvesse võetud konsultatsiooni ajal saadud tagasisidet. Mitmeid konsultatsiooniotsustes esitatud sidusrühmade ettepanekuid ei ole ettepanekusse erinevatel mõjuhinnangus esitatud põhjustel lisatud.

- **Ekspertarvamuste kogumine ja kasutamine**

Välisekspertide arvamusi ei olnud vaja kasutada.

- **Mõjuhinnang SEK(2009) 355 ja mõju hindamise kokkuvõte SEK(2009) 356**

Varasema raamotsuse kohta tehtud ettepaneku raames hinnati mitmeid poliitikavõimalusi eesmärgi saavutamiseks.

- 1. valikuvõimalus: ELi tasandil uusi meetmeid ei võeta

EL ei võtaks uusi meetmeid (õigusaktid, poliitikaga mitteseotud vahendid, rahaline toetus), et võidelda laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise vastu, ning liikmesriigid saaksid jätkata Euroopa Nõukogu konventsiooni allakirjutamise ja ratifitseerimise protsessi.

- 2. valikuvõimalus: kehtivate õigusaktide täiendamine muude kui seadusandlike meetmetega

ELi kehtivaid õigusakte, eelkõige raamotsust 2004/68/JSK, ei muudetaks. Selle asemel võiks võtta muid kui seadusandlike meetmeid, et toetada riiklike õigusaktide kooskõlastatud rakendamist. Need hõlmaksid teabe ja kogemuste vahetamist süüdistuste esitamise, kaitse ja tõkestamise vallas, teadlikkuse parandamist, koostööd erasektoriga, isereguleerimise ergutamist ja andmete kogumise mehhanismide loomist.

- 3. valikuvõimalus: uued õigusaktid, milles käsitletakse teo toimepanijatele süüdistuste esitamist, ohvrite kaitset ja süütegude tõkestamist

Vastu võetaks uus õigusakt, millesse inkorporeeritaks kehtiv raamotsus, teatavad Euroopa Nõukogu konventsiooni sätted ja täiendavad osad, mis ei sisaldu kummaski nimetatud õigusaktis. Need hõlmaksid süüdistuste esitamist teo toimepanijatele, ohvrite kaitset ja süütegude tõkestamist.

- 4. valikuvõimalus: uus laialdane õigusakt, et tõhustada süüdistuste esitamist teo toimepanijatele, ohvrite kaitset ja süütegude tõkestamist (3. võimalus), ning muud kui seadusandlikud meetmed (2. võimalus)

Kehtivat raamotsust 2004/68/JSK täiendatakse nii ELi meetmega, et muuta kriminaalõigust ja -menetlust, kaitsta ohvreid ja tõkestada süütegeid, nagu see on esitatud 3. võimaluses, kui ka muude kui seadusandlike meetmetega, nagu neid on kirjeldatud 2. võimaluses, et täiendada riiklike õigusaktide rakendamist.

Pärast majandusliku ja sotsiaalse ning põhiõigustele avalduva mõju analüüsimist leiti, et 3. ja 4. võimalus pakuvad parimat viisi lahendada asjaomaseid probleeme ja saavutada ettepaneku eesmärgid. Eelistatuim oleks 4. valikuvõimalus, millele järgneb 3. valikuvõimalus.

Komisjon koostas mõjuhinnangu, mis lisati varasemale, 25. märtsi 2009. aasta ettepanekule raamotsuse kohta, milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lapsporno vastast võitlust, ning mida on asjakohane kohaldada *mutatis mutandis* käesoleva ettepaneku suhtes. Mõju hindamise aruanne on kättesaadav veebisaidil:

http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2009_en.htm#jls

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

• Kavandatud meetmete kokkuvõte

Direktiiviga tunnistatakse kehtetuks ja inkorporeeritakse raamotsus 2004/68/JSK ning lisatakse järgmised uued osad:

– kriminaalõigus üldiselt

Laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise rasked vormid, mida ELi õigusaktides ei ole seni käsitletud, kriminaliseeritaks. Need hõlmavad näiteks reisi kavandamist seksuaalse kuritarvitamise eesmärgil, mis on eriti asjakohane, kuigi mitte ainult, lastega seotud seksiturismi raames. Lasteporno määratlust muudetakse, et ühtlustada see Euroopa Nõukogu konventsiooni ja lapse õiguste konventsiooni fakultatiivprotokolliga. Erilist tähelepanu pööratakse süütegudele, mis on toime pandud eriti kaitsetus olukorras olevate laste suhtes.

Eelkõige tuleks karmistada kriminaalkaristusi, et need oleksid proportsionaalsed, tõhusad ja hoiatavad. Süüteo raskusastme kindaksmääramisel ja selle eest proportsionaalse karistuse määramisel võetakse arvesse erinevaid eri liiki süütegudega seotud asjaolusid, nagu ohvrile põhjustatud kahju raskus, teo toimepanija süü suurus ja ühiskonda ähvardava riski määr.

Süütegeid saab võrrelda mitmel viisil. Seksuaalkontakt ja ärakasutamine raskendavad üldjuhul süütegeid. Sunni, jõu või ähvarduste kasutamine raskendab süütegeid rohkem kui võimupositsiooni või ohvri kaitsetuse ärakasutamine, mis on omakorda raskendavam asjaolu kui ohvri vabatahtlik nõusolek. Prostitutsioon, mis hõlmab seksuaalsuhet ja raha, on raskem süütegeid kui pornograafilised etteasted, mis võivad, kuid ei pruugi seksuaalsuhet ja raha hõlmata. Prostitutsiooni või samalaadsesse tegevusse värbamine on raskem süütegeid kui lihtsalt prostitutsioonis osalemine, kuna esimene hõlmab laste kui vahendite aktiivset otsimist. Lasteporno valdkonnas peetakse lasteporno tootmist, mis hõlmab tavaliselt lapse värbamist ja seksuaalkontakti lapsega, raskemaks süüteoks kui lasteporno levitamist või pakkumist, mis on omakorda raskem süütegeid kui lasteporno omamine või sellele juurdepääsu taotlemine.

Nimetatud kriteeriumide kombineerimise tulemusena eristatakse viit eri liiki süütegu, mis erinevad oma raskusastmelt ja mille eest määratakse erinev karistus.

- uued kuriteod IT-keskkonnas

Seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise uued vormid, mida soodustab infotehnoloogia kasutamine, kriminaliseeritaks. Nende hulka kuuluvad Internetis esitatavad pornograafilised etteasted või teadlikult juurdepääsu saamine lastepornole, et hõlmata juhtumid, kus lasteporno vaatamist veebisaitidelt ilma selle allalaadimise või visuaalsete materjalide salvestamiseta ei käsitata lasteporno omamise ega hankimisena. Samuti inkorporeeritakse uus süütegu, milleks on lapse seksuaalne ahvatlemine ja mille puhul järgitakse väga täpselt Euroopa Nõukogu konventsioonis kokkulepitud sõnastust.

- kriminaaluurimine ja kriminaalmenetluste algatamine

Kehtestatakse mitu sätet, et aidata kaasa süütegude uurimisele ja nende eest süüdistuste esitamisele.

- süüdistuste esitamine välismaal toimepandud süütegude eest

Jurisdiktsiooni eeskirju muudetakse tagamaks, et lapsi seksuaalselt kuritarvitavale või ärakasutavale ELi kodanikule või ELi alalisele elanikule saaks esitada süüdistuse isegi juhul, kui ta paneb oma kuriteo toime väljaspool ELi seksiturismi raames.

- ohvrite kaitse

Lisatakse uued, (üldtähenduses) ohvrite kaitset käsitlevad sätted tagamaks, et ohvritel oleks lihtne juurdepääs õiguskaitsevahenditele ja et kriminaalmenetluses osalemine ei põhjustaks neile kannatusi. Sellistes sätetes käsitletakse ohvritele abi ja toetuse pakkumist ning nende kaitset eelkõige kriminaaluurimise ja -menetluste raames.

- süütegude tõkestamine

Tehtaks muudatused, et aidata tõkestada laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamisega seotud süütegeid, kasutades selleks mitmeid meetmeid, milles keskendutakse korduvkuritegevuse tõkestamiseks endistele õigusrikkujatele, ning et piirata juurdepääsu Internetis olevale lastepornole. Internetile juurdepääsu piiramisega, mille abil muudetakse üldsusele juurdepääsetavate veebisaitide kasutamine senisest keerulisemaks, soovitakse vähendada lasteporno levikut. See meede ei asenda sisu eemaldamist allikast ega süüdistuste esitamist teo toimepanijatele.

Selle tulemusena annaks ettepanek mitmel viisil lisaväärtust Euroopa Nõukogu konventsiooniga kehtestatud kaitsetasemele. Sisu seisukohalt hõlmab ettepanek sätteid, mis ei sisaldu Euroopa Nõukogu konventsioonis. Selliste sätetega tagatakse õigusrikkujate suhtes kehtestatud, lapsi hõlmavas tegevuses osalemise keelu rakendamine kogu ELis, tõkestatakse juurdepääs Internetis olevale lastepornole, kriminaliseeritakse lapse sundimine seksuaalsuhtesse kolmanda isikuga ja lapse seksuaalne kuritarvitamine Internetis esitatavates pornograafilistes etteastetes ning kehtestatakse lapsohvrite karistamata jätmist käsitlev põhimõte. Samuti karmistatakse Euroopa Nõukogu konventsiooniga kehtestatud nõudeid, mis on seotud karistuste määra ja lapsohvritele pakutava tasuta õigusnõustamise ning kuritarvitamist ja lastega seotud seksiturismi ergutava tegevuse vastu võitlemisega. Vormi seisukohalt kiirendatakse konventsiooni sätete inkorporeerimisega ELi õigusesse riiklike

meetmete võtmist võrreldes riikliku ratifitseerimisprotsessiga ja tagatakse rakendamise senisest parem jälgimine.

- **Õiguslik alus**

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõige 2 ja artikli 83 lõige 1.

- **Subsidiaarsuse põhimõte**

Subsidiaarsuse põhimõtet kohaldatakse Euroopa Liidu meetmete suhtes.

Liikmesriigid ei suuda ettepaneku eesmärgi täielikult saavutada järgmistel põhjustel.

Laste seksuaalsel ärakasutamisel ja kuritarvitamisel on märkimisväärne piiriülene mõõde, mis ilmneb kõige selgemalt lasteporno ja lastega seotud seksiturismi puhul, kuid kajastub ka vajaduses tagada, et lapsed kõikides liikmesriikides oleksid kaitstud mis tahes liikmesriigist pärineva, hõlpsasti reisida saava õigusrikkuja eest. See eeldab ELi meedet, nimelt nõukogu raamotsuse 2004/68/JSK ja nõukogu otsuse 2000/375/JSK¹ läbivaatamist, sest liikmesriigid üksi ei suuda lapsi tõhusalt kaitsta ei riigi, piirkonna ega kohalikul tasandil.

Euroopa Liidu meetmega saab ettepaneku eesmärgi paremini saavutada järgmisel põhjusel.

Ettepanekuga jätkatakse liikmesriikide kriminaalõiguse ja -menetluse eeskirjade ühtlustamist, millel on positiivne mõju asjaomaste kuritegude vastasele võitlusele. Esiteks hoitakse sel viisil ära olukord, kus õigusrikkujad soovivad panna süütegusid toime leebemate eeskirjadega liikmesriigis, teiseks võimaldavad ühtsed määratlused edendada ühiste kasulike andmete ja kogemuste vahetamist ning parandada andmete võrreldavust ning kolmandaks hõlbustatakse rahvusvahelist koostööd. Ettepanekuga parandatakse ka lapsohvrite kaitset. See on humanitaarne kohustus ja samuti tingimus ohvritele, et nad esitaksid tõendid, mis on vajalikud süüdistuste esitamiseks teo toimepanijatele. Samuti tõhustatakse tõkestamise meetmeid kogu ELis.

Seepärast on ettepanek kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

- **Proportsionaalsuse põhimõte**

Ettepanek on proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas järgmisel põhjusel.

Käesolev direktiiv ei lähe nimetatud eesmärkide saavutamiseks Euroopa Liidu tasandil vajalikust kaugemale, võttes seejuures arvesse vajadust kehtestada täpsed kriminaalõiguse alased õigusaktid.

- **Õigusakti valik**

Kavandatav õigusakt: direktiiv.

Selleks et parandada koostööd kriminaalasjades, on vaja võitluses laste seksuaalse ärakasutamise vastu ühtlustada liikmesriikide kriminaalõiguse alaseid õigusnorme. Sel eesmärgil on Euroopa Liidu toimimise lepingus ette nähtud ainult direktiivide vastuvõtmine.

¹ Nõukogu otsus, 29. mai 2000, lasteporno vastase võitluse kohta Internetis (EÜT L 138, 9.6.2000, lk 1).

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

5. TÄIENDAV TEAVE

- **Seniste õigusaktide kehtetuks tunnistamine**

Ettepaneku vastuvõtmisega kaasneb seniste õigusaktide kehtetuks tunnistamine.

- **Territoriaalne kohaldamisala**

Vastuvõetav ettepanek on adresseeritud liikmesriikidele. Vastuvõetava direktiivi kohaldamine Ühendkuningriigi, Iirimaa ja Taani suhtes määratakse kindlaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokollide (nr 21 ja 22) asjaomastele sätetele.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

milles käsitletakse laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust ja millega tunnistatakse kehtetuks raamotsus 2004/68/JSK

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõiget 2 ja artikli 83 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu riikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust²,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt⁴

ning arvestades järgmist:

- (1) Laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamisega, sealhulgas lastepornoga, rikutakse raskelt põhiõigusi, milleks on eelkõige lapse õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele, nagu see on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas.
- (2) Lasteporno, mis hõlmab laste seksuaalset kuritarvitamist kujutavaid visuaalseid materjale, ning muud laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise eriti rasked vormid laienevad ja levivad uute tehnoloogiate ja Interneti kasutamise teel.
- (3) Nõukogu raamotsusega 2004/68/JSK laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta⁵ on ühtlustatud liikmesriikide õigusakte, et kriminaliseerida laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise kõige raskemad vormid, laiendada riiklikku jurisdiktsiooni ning näha ette ohvritele pakutav minimaalne abi. Nõukogu raamotsuses 2001/220/JSK (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses)⁶ on sätestatud ohvrite õigused kriminaalmenetluses, sealhulgas õigus kaitsele ja hüvitisele. Lisaks on nõukogu raamotsusega 2009/948/JSK (kohtualluvuskonflikti vältimise ja

² ELT C , , lk .

³ ELT C , , lk .

⁴ ELT C , , lk .

⁵ ELT L 13, 20.1.2004, lk 14.

⁶ EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

lahendamise kohta kriminaalmenetluses)⁷ hõlbustatud laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno eest süüdistuse esitamise kooskõlastamist.

- (4) ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikli 34 kohaselt kohustuvad osalisriigid kaitsma last kõikide seksuaalse kuritarvitamise vormide eest. ÜRO lapse õiguste konventsiooni laste müüki, lasteprostitutsiooni ja -pornograafiat käsitlev fakultatiivprotokoll ning eelkõige Euroopa Nõukogu konventsioon laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest⁸ on olulised meetmed, millega tõhustada rahvusvahelist koostööd kõnealuses valdkonnas.
- (5) Rasked kuriteod, nagu laste seksuaalne ärakasutamine ja lasteporno, nõuavad terviklikku lähenemisviisi, mis hõlmab süüdistuste esitamist teo toimepanijatele, lapsohvrite kaitset ja kõnealuste kuritegude tõkestamist. Kõnealuste süütegude vastase võitlusega seotud meetmete rakendamisel tuleb esikohale seada lapse huvid, nagu see on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja ÜRO lapse õiguste konventsioonis. Raamotsus 2004/68/JSK tuleks asendada uue vahendiga, mis pakub terviklikku õiguslikku raamistikku selle eesmärgi saavutamiseks.
- (6) Laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise raskete vormide suhtes tuleks kohaldada tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid sanktsioone. Kõnealused rasked vormid hõlmavad eelkõige seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise erinevaid vorme, mida soodustab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamine. Samuti tuleks lasteporno mõiste selgemalt määratleda ja ühtlustada määratlus rahvusvahelistes õigusaktides kasutatavaga.
- (7) Käesoleva direktiiviga ei reguleerita liikmesriikide poliitikat vastastikusel nõusolekul põhinevate seksuaalsuhete suhtes, mis võivad hõlmata lapsi ja mida võib käsitada inimese arengu juurde kuuluva seksuaalsuse avastamisena, võttes arvesse erinevaid kultuurilisi ja õigustavasid ning laste ja teismeliste suhete loomise ja säilitamise uusi vorme, milleks muu hulgas kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat.
- (8) Tuleks hõlbustada süütegude uurimist ja süüdistuste esitamist kriminaalmenetluses, et võtta arvesse lapsohvri ees seisvat raskust teatada kuritarvitamisest ja teo toimepanijate anonüümsust küberruumis. Selleks et tagada käesolevas direktiivis nimetatud süütegude edukas uurimine ja nende eest süüdistuse esitamine, tuleks tõhusad uurimisvahendid teha kättesaadavaks neile, kelle ülesandeks on selliste süütegude uurimine ja nende eest süüdistuse esitamine. Sellised vahendid võivad hõlmata varjatud jälitustoiminguid, teabe pealtkuulamist või -vaatamist, varjatud jälgimist, sealhulgas elektroonilist jälgimist, ning pangakontode kontrollimist või muud finantsuurimist.
- (9) Jurisdiktsiooni eeskirju tuleks muuta tagamaks, et lapsi seksuaalselt kuritarvitavale või ärakasutavale Euroopa Liidust pärit isikule saaks esitada süüdistuse isegi juhul, kui ta paneb kuriteo toime väljaspool Euroopa Liitu, eelkõige seksiturismi raames.
- (10) Meetmeid lapsohvrite kaitsmiseks võetakse lapsohvrite huvides, arvestades hinnangut nende vajadustele. Lapsohvritel peaks olema lihtne juurdepääs õiguskaitsevahenditele,

⁷ ELT L 328, 15.12.2009, lk 42.

⁸ Euroopa Nõukogu konventsioon laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest, sõlmitud 25. oktoobril 2007 Lanzarotel, Euroopa Nõukogu lepingud, nr 201.

sealhulgas õigus tasuta õigusnõustamisele ja esindamisele ning meetmetele, millega lahendatakse huvide konflikt, kui kuritarvitamine toimub perekonnas. Kui lapsohvrid pöörduvad pädevate asutuste poole, tuleks neid kaitsta nende suhtes kohaldatavate, näiteks sisserännet või prostitutsiooni käsitlevates riiklikes õigusaktides sätestatud sanktsioonide eest. Ka osalemine kriminaalmenetluses ei tohiks lapsohvrile vestluste või silmsideme tõttu teo toimepanijaga põhjustada lisatraumat.

- (11) Selleks et tõkestada ja minimeerida korduvkuritegevust, tuleks õigusrikkujate puhul hinnata nende ohtlikkust ja laste vastu suunatud seksuaalse iseloomuga süütegude kordumise riski ning neil peaks vabatahtlikkuse alusel olema võimalik osaleda tõhusates sekkumisprogrammides või -meetmetes.
- (12) Süüdimõistetud õigusrikkuja tegevust, mis eeldab korrapäraseid kontakte lastega, tuleks vajaduse korral ajutiselt või alaliselt tõkestada, kui see on põhjendatud õigusrikkujate ohtlikkuse ja süütegude kordumise riskiga. Selliste keeldude rakendamist kogu ELis tuleks hõlbustada.
- (13) Lasteporno, mis tähendab seksuaalset kuritarvitamist kujutavat visuaalset materjali, on teatavat liiki sisu, mida ei saa pidada arvamuse avaldamiseks. Lasteporno vastu võitlemiseks on vaja vähendada lapse kuritarvitamist kujutava materjali levikut, muutes õigusrikkujate jaoks sellise sisuga materjali üleslaadimise Internetti senisest keerulisemaks. Seega tuleb võtta meetmeid, et eemaldada sisu allikast ja pidada kinni isikud, kes on süüdi laste kuritarvitamist kujutava visuaalse materjali levitamises või allalaadimises. EL peaks eelkõige senisest tihedama koostöö kaudu kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega aitama kolmandate riikide asutustel lõplikult sulgeda nende territooriumil asuvad lastepornot sisaldavad veebisaidid. Kui hoolimata sellistest jõupingutustes osutub lastepornot kajastava sisu eemaldamine selle allikast keeruliseks, kuna originaalmaterjalid ei asu ELis, tuleks kehtestada ka mehhanismid, et tõkestada ELi territooriumilt juurdepääsu veebisaitidele, mille puhul on kindlaks tehtud, et need sisaldavad või nende kaudu levitatakse lastepornot. Sel eesmärgil saab kasutada erinevaid asjakohaseid mehhanisme, sealhulgas hõlbustada pädevatel õigus- või politseiasutustel korralduste andmist sellise juurdepääsu tõkestamiseks või toetada ja ergutada Interneti-teenuse pakkujaid vabatahtlikkuse alusel välja töötama toimimisjuhiseid ja suuniseid sellistele veebisaitidele juurdepääsu tõkestamiseks. Selleks et eemaldada laste kuritarvitamist kujutav materjal ja tõkestada sellele juurdepääsu, tuleks luua riiklike asutuste koostöö ja seda tugevdada, eelkõige selleks, et tagada võimalikult täielikud riiklikud nimekirjad veebisaitidest, mis sisaldavad lastepornot, ning vältida topelttööd. Sellises tegevuses tuleb arvesse võtta lõppkasutajate õigusi, järgida kehtivaid õigus- ja kohtumenetlusi ning pidada kinni Euroopa inimõiguste konventsioonist ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartast. Turvalisema Interneti programmiga on loodud vihjeliinide võrgustik, et koguda teavet võrgus leviva ebaseadusliku sisuga materjali peamiste liikide kohta ning tagada, et sellise materjali kohta edastatud teateid uuritakse ja vahetatakse.
- (14) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt võitlust laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastu, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning selle ulatuse ja toime tõttu on seda parem saavutada Euroopa Liidu tasandil, võib Euroopa Liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklites 3 ja 5 viidatud subsidiaarsuse põhimõttega. Viimati nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (15) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eelkõige inimväärikust, piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeldu, lapse õigusi, õigust vabadusele ja turvalisusele, sõna- ja teabevabadust, isikuandmete kaitset, õigust tõhusale õiguskaitsele ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Eelkõige on käesoleva direktiivi eesmärk tagada nimetatud õiguste täielik austamine ja sellest tuleks lähtuda ka direktiivi rakendamisel.
- (16) [Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1, 2, 3 ja 4 kohaselt on Ühendkuningriik ja Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel] VÕI [Ilma et see piiraks protokoll (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 4 kohaldamist, ei osale Ühendkuningriik ega Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ning see ei ole nende suhtes siduv ega kohaldatav]⁹. Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokoll (artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel, mistõttu see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Sisu

Käesoleva direktiivi eesmärk on kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude ja sanktsioonide määratlemiseks laste seksuaalse ärakasutamise puhul. Samuti on direktiivi eesmärk kehtestada üldsätted, et tugevdada kuritegude tõkestamist ja kuriteoohvrite kaitset.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „laps” – alla 18 aasta vanune isik;
- b) „lasteporno”:
 - i) materjal, milles visuaalselt kujutatakse last, kes on kaasatud tegelikku või jäljendatud ühemõtteliselt seksuaalsesse tegevusse, või
 - ii) lapse suguelundite kujutamine eelkõige seksuaalsel eesmärgil või
 - iii) materjal, milles visuaalselt kujutatakse lapsena näivat isikut, kes on kaasatud tegelikku või jäljendatud ühemõtteliselt seksuaalsesse

⁹ Direktiivi käesoleva põhjenduse lõplik sõnastus sõltub Ühendkuningriigi ja Iirimaa tegelikust seisukohast, mis võetakse protokoll (nr 21) kohaselt.

tegevusse, või lapsena näiva isiku suguelundite kujutamine eelkõige seksuaalsel eesmärgil või

- iv) realistlik kujutis lapsest, kes on kaasatud ühemõtteliselt seksuaalsesse tegevusse, või lapse suguelundite realistlik kujutamine eelkõige seksuaalsel eesmärgil, sõltumata sellise lapse tegelikust olemasolust;
- c) „lasteprostitutsioon” – lapse kasutamine seksuaalsuhte eesmärgil, kui lapse osalemise eest seksuaalsuhtes antakse või lubatakse raha või muus vormis hüvitist või tasu, sõltumata sellest, kas nimetatud makse, lubadus või tasu antakse lapsele või kolmandale isikule;
- d) „pornograafiline etteaste” – elav esitus, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendusel:
 - i) lapsest, kes on kaasatud tegelikku või jäljendatud ühemõtteliselt seksuaalsesse tegevusse, või
 - ii) eelkõige seksuaalsel eesmärgil lapse suguelunditest;
- e) „juriidiline isik” – üksus, millel on kohaldatava õiguse alusel juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või avalik-õiguslikud asutused, kes teostavad riigivõimu, ning avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid.

Artikkel 3

Seksuaalse kuritarvitamisega seotud süüteod

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada lõigetes 2–5 nimetatud tahtlike tegude karistatavus.
2. Riiklike õigusaktide kohaselt lapsealise lapse seksuaalset kuritarvitamist või seksuaalsuhet seksuaalsel eesmärgil pealt vaatama panemise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
3. Riiklike õigusaktide kohaselt lapsealise lapse seksuaalsuhtesse kaasamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.
4. Lapsega seksuaalsuhtes osalemise eest,
 - i) kui selleks on kuritarvitatud lapse suhtes saavutatud usaldust, võimu või mõju, määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheksa-aastane vangistus, või
 - ii) kui selleks on kuritarvitatud lapse eriti kaitsetut, eelkõige vaimse või füüsilise puude või sõltuvussuhte tõttu tekkinud olukorda, määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheksa-aastane vangistus, või
 - iii) kui selleks on kasutatud sundi, jõudu või ähvardusi, määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kümneaastane vangistus.

5. Lapse sundimise eest seksuaalsuhtesse kolmanda isikuga määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kümneaastane vangistus.

Artikkel 4

Seksuaalse ärakasutamisega seotud süüteod

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada lõigetes 2–11 nimetatud tahtlike tegude karistatavus.
2. Lapse pornograafilises etteastes osalema panemise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
3. Lapse pornograafilises etteastes osalemisest majandusliku kasu teenimise eest või lapse muul viisil kõnealusel eesmärgil ärakasutamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
4. Lapse osalusel toimuva pornograafilise etteaste teadliku jälgimise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
5. Lapse pornograafilises etteastes osalemiseks värbamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.
6. Lapse lasteprostitutsioonis osalema panemise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.
7. Lapse lasteprostitutsioonis osalemisest majandusliku kasu teenimise eest või lapse muul viisil kõnealusel eesmärgil ärakasutamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.
8. Lasteprostitutsiooni raames lapsega seksuaalsuhtes osalemise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.
9. Lapse pornograafilises etteastes osalemisele sundimise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheksa-aastane vangistus.
10. Lapse lasteprostitutsioonis osalemiseks värbamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheksa-aastane vangistus.
11. Lapse lasteprostitutsioonile sundimise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kümneaastane vangistus.

Artikkel 5

Lastepornoga seotud süüteod

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada lõigetes 2–6 nimetatud tahtlike tegude karistatavus.
2. Lasteporno omandamise ja omamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt üheaastane vangistus.

3. Lastepornole info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil teadlikult juurdepääsu taotlemise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt üheaastane vangistus.
4. Lasteporno turustamise, levitamise ja edastamise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
5. Lasteporno pakkumise, tarnimise ja kättesaadavaks tegemise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.
6. Lasteporno tootmise eest määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt viieaastane vangistus.

Artikkel 6

Lapse ahvatlemine seksuaalsel eesmärgil

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada järgmise tahtliku teo karistatavus:

täiskasvanu poolt artikli 3 lõikes 3 või artikli 5 lõikes 6 nimetatud süüteo toimepaneku eesmärgil info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kaudu tehtud ettepaneku eest kohtuda lapsega, kes on asjaomaste riiklike õigusaktide kohaselt lapseeas, kui sellisele ettepanekule on järgnenud konkreetne tegu, mille tulemusel selline kohtumine toimus, määratakse karistus, mille maksimummäär on vähemalt kaheaastane vangistus.

Artikkel 7

Süüteo kihutamine ja kaasaaitamine ning süüteokatse ja süüteo ettevalmistamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–6 nimetatud süütegudele kihutamine ja kaasaaitamine on karistatav.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et selliste süütegude toimepanemise katse, mis on nimetatud artikli 3 lõigetes 3–5, artikli 3 lõikes 2 seoses seksuaalse kuritarvitamise pealtvaatamisega, artikli 4 lõigetes 2 ja 3 ning 5–11 ning artikli 5 lõigetes 2 ja 4–6, on karistatav.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada järgmise tahtliku teo karistatavus:
 - a) mõne artiklites 3–6 nimetatud süüteo toimepanemise võimalust reklaamivate materjalide levitamine;
 - b) reisi kavandamine eesmärgiga toime panna mõni artiklites 3–6 nimetatud süütegu.

Artikkel 8

Eakaaslaste vastastikusel nõusolekul põhinevad seksuaalsuhted

Artikli 3 lõikega 2 seoses seksuaalsuhte pealtvaatamisega, artikli 3 lõikega 3, artikli 4 lõigetega 2 ja 4 ning artikliga 5 ei reguleerita laste omavahelisi või laste ja nendega samaealiste või neile psühholoogilise ja füüsilise arengu või küpsuse poolest lähedaste isikute vastastikusel nõusolekul põhinevaid seksuaalsuhteid, kui need ei hõlma kuritarvitamist.

Artikkel 9

Raskendavad asjaolud

1. Kui järgmised asjaolud ei ole juba artiklites 3–7 nimetatud süüteo koosseisu tunnuseks, peetakse neid käesoleva direktiivi tähenduses raskendavateks asjaoludeks:
 - a) laps on riiklike õigusaktide kohaselt lapsealine;
 - b) süütegu pandi toime lapse suhtes, kes oli eriti kaitsetus olukorras, eelkõige vaimse või füüsilise puude või sõltuvussuhte tõttu;
 - c) süüteo pani toime pereliige, lapsega koos elav isik või oma võimu kuritarvitanud isik;
 - d) süüteo panid toime mitu isikut koos tegutsedes;
 - e) süütegu pandi toime kuritegeliku ühenduse raames raamotsuse 2008/841/JSK¹⁰ tähenduses;
 - f) täideviija on varem samaväärse süüteo eest süüdi mõistetud;
 - g) süüteoga seati ohtu lapse elu;
 - h) süütegu hõlmas rasket vägivalda või sellega põhjustati lapsele suurt kahju.
2. Vähemalt ühe lõikes 1 nimetatud raskendava asjaolu korral võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–6 nimetatud süütegude eest määratakse tõhus, proportsionaalne ja hoiatav karistus, mis on karmim kui ilma raskendavate asjaoludeta toimepandud süüteo eest artiklites 3–6 sätestatud karistus.

Artikkel 10

Süüdimõistvast kohtuotsusest tulenev õiguste äravõtmine

1. Selleks et hoida ära süüteo kordumise oht, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et mõnes artiklites 3–7 nimetatud süüteos süüdimõistetud füüsilise isiku tegevust, mis eeldab korrapäraseid kontakte lastega, võib ajutiselt või alaliselt tõkestada.

¹⁰ ELT L 300, 11.11.2008, lk 42.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõikes 1 osutatud meede kantakse süüdimõistva kohtuotsuse teinud liikmesriigi karistusregistrisse.
3. Erandina nõukogu raamotsuse 2009/315/JSK (mis käsitleb karistusregistrite andmete vahetamise liikmesriikidevahelist korraldust ja andmete sisu)¹¹ artikli 7 lõikest 2 ja artikli 9 lõikest 2 võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et sellise meetme tõhusaks rakendamiseks, millega ajutiselt või alaliselt tõkestatakse isiku tegevust, mis hõlmab korrapäraseid kontakte lastega, eelkõige juhul, kui päringu teinud liikmesriik seab teatud tegevuse tingimuseks asjaolu, et kandidaadid ei ole mõistetud süüdi mõnes käesoleva direktiivi artiklites 3–7 nimetatud süüteo, edastatakse nimetatud raamotsuse artikli 6 kohase päringu korral teave mõnes käesoleva direktiivi artiklites 3–7 nimetatud süüteo tehtud süüdimõistvast kohtuotsusest tuleneva õiguste äravõtmise kohta isiku kodakondsusjärgse liikmesriigi keskasutusele ning et asjaomaseid õiguste äravõtmist käsitlevaid isikuandmeid võib nimetatud raamotsuse artikli 7 lõigete 2 ja 4 kohaselt igal juhul sellisel eesmärgil kasutada.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõikes 1 osutatud teises liikmesriigis võetud meedet tunnustatakse ja täidetakse.

Artikkel 11

Juriidilise isiku vastutus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta artiklites 3–7 nimetatud süütegude eest, mille on tema kasuks toime pannud eraisikuna või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal ühel järgmistest alustest:
 - a) õigus esindada juriidilist isikut;
 - b) õigus teha otsuseid juriidilise isiku nimel;
 - c) õigus kontrollida juriidilist isikut.
2. Liikmesriigid võtavad ka vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab vastutusele võtta juhul, kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumise tõttu on kõnealuse juriidilise isiku alluvuses oleval isikul osutunud võimalikuks tema kasuks toime panna mõni artiklites 3–7 nimetatud süütegu.
3. Juriidilise isiku käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohane vastutus ei piira kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on mõne artiklites 3–7 nimetatud süüteo täideviijad või sellele kaasaaitajad.

¹¹ ELT L 93, 7.4.2009, lk 23.

Artikkel 12

Juriidilise isiku suhtes kohaldatavad sanktsioonid

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 11 lõike 1 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid sanktsioone, mille hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud ja muud trahvid ning võivad kuuluda muud sanktsioonid, näiteks:
 - a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
 - b) ajutine või alaline ettevõtluskeeld;
 - c) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
 - d) sundlõpetamine;
 - e) süüteo toimepanekuks kasutatud üksuste ajutine või lõplik sulgemine.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 11 lõike 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes kohaldatakse tõhusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi või meetmeid.

Artikkel 13

Ohvrile süüdistuse esitamata jätmise või ohvri karistamata jätmise

Liikmesriigid näevad ette võimaluse jätta lapsohvrile artiklis 4 ja artikli 5 lõigetes 4–6 nimetatud süütegudes süüdistus esitamata või karistus määramata, kui tema osalemine ebaseaduslikus tegevuses tulenes otseselt asjaolust, et tema suhtes oli toime pandud mõni selline süütegu.

Artikkel 14

Uurimine ja süüdistuse esitamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–7 nimetatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine ei sõltu ohvri antud tunnistustest ega süüdistusest ning et kriminaalmenetlust võib jätkata ka juhul, kui ohver on oma avalduse tagasi võtnud.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et piisava aja jooksul pärast ohvri täisealiseks saamist oleks võimalik esitada süüdistus mis tahes artiklis 3, artikli 4 lõigetes 2–3 ja 5–11 ning artikli 5 lõikes 6 nimetatud süüteo eest ning see vastaks asjaomase süüteo raskusele.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada tõhusate uurimisvahendite kättesaadavus isikutele, üksustele või asutustele, kelle ülesandeks on artiklites 3–7 nimetatud süütegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine, ning

võimaldavad korraldada varjatud jälitustoiminguid vähemalt juhtumites, kus kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et uurimisüksused või -asutused saaksid püüda tuvastada artiklites 3–7 nimetatud süütegude ohvrid, analüüsides selleks eelkõige lastepornot kujutavaid materjale, nagu fotod ja audiovisuaalsed salvestused, mis on edastatud või kättesaadavaks tehtud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil.

Artikkel 15

Seksuaalse ärakasutamise või kuritarvitamise kahtlusest teatamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et riiklike õigusaktide kohaste konfidentsiaalsusnõuetega, mida kohaldatakse lastega tööd hõlmavate teatud kutsealade suhtes, ei piirata selliste kutsealade esindajate võimalust teatada lastekaitse eest vastutavatele asutustele olukorrast, mille puhul neil on alust arvata, et laps on mõne artiklites 3–7 nimetatud süüteo ohver.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et julgustada isikut, kes teab või kahtlustab heas usus mis tahes artiklites 3–7 nimetatud süüteo toimepanemist, teatama sellest pädevatele asutustele.

Artikkel 16

Jurisdiktsioon ja süüdistuse esitamise kooskõlastamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklites 3–7 nimetatud süütegude puhul, kui:
 - a) süütegu on tervikuna või osaliselt toime pandud liikmesriigi territooriumil või
 - b) teo toimepanija on liikmesriigi kodanik või tema peamine elukoht asub liikmesriigi territooriumil või
 - c) süütegu on toime pandud liikmesriigi kodaniku vastu või isiku vastu, kelle peamine elukoht asub liikmesriigi territooriumil, või
 - d) süütegu on toime pandud selle liikmesriigi territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks.
2. Liikmesriigid tagavad, et nende jurisdiktsioon hõlmab olukordi, kus artiklites 5 ja 6 ning, kui see on asjakohane, artiklites 3 ja 7 nimetatud süüteod on toime pandud info- ja kommunikatsioonitehnoloogia abil, millele pääseti juurde nende territooriumilt, olenemata sellest, kas selline tehnoloogia asub nende territooriumil.
3. Liikmesriik võib otsustada, et ta ei kohalda lõike 1 punktides c ja d sätestatud jurisdiktsiooni käsitlevaid norme või kohaldab neid ainult erijuhtudel või -asjaoludel, kui süütegu on toime pandud väljaspool tema territooriumi.

4. Artiklites 3–7 nimetatud, väljaspool asjaomase riigi territooriumi toimepandud süütegude eest süüdistuse esitamisel võtavad liikmesriigid käesoleva artikli lõike 1 punktis b nimetatud juhul vajalikud meetmed tagamaks, et nende jurisdiktsiooni teostamine ei sõltu tingimusest,
- a) et sellist tegu käsitatakse teo toimepanemise kohas kuriteona või
 - b) et süüdistuse saab esitada ainult pärast ohvri avalduse esitamist süüteo toimepanemise kohas või pärast süüteost teatamist riigi poolt, kelle territooriumil süütegu toime pandi.

Artikkel 17

Üldsätted ohvrile pakutavate abi-, toetus- ja kaitsemeetmete kohta

1. Artiklites 3–7 nimetatud süütegude ohvrile pakutakse abi, toetust ja kaitset, võttes arvesse lapse huviseid.
2. Liikmesriigid tagavad, et kui ei ole teada sellise isiku vanus, kelle suhtes on toime pandud mõni artiklites 3–7 nimetatud süütegu, ja on põhjust arvata, et isik on laps, käsitatakse isikut lapsena, et ta saaks kuni tema vanuse kindlakstegemiseni kooskõlas artiklitega 18 ja 19 viivitamata abi, toetust ja kaitset.

Artikkel 18

Ohvri abistamine ja toetamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et ohvrile pakutakse abi ja toetust enne kriminaalmenetlust, selle ajal ning asjakohase aja jooksul pärast seda, et tal oleks võimalik kasutada nõukogu raamotsuses 2001/220/JSK (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses)¹² ja käesolevas direktiivis sätestatud õigusi.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et erimeetmed ohvri lühi- ja pikaajaliseks abistamiseks ja toetamiseks tema füüsilise ja psühhosotsiaalse taastumise raames võetakse pärast iga lapsohvri konkreetse olukorra hindamist, milles võetakse nõuetekohaselt arvesse lapse seisukohti, vajadusi ja huve.
3. Artiklites 3–7 nimetatud süütegude ohvrit käsitatakse raamotsuse 2001/220/JSK artikli 2 lõike 2, artikli 8 lõike 4 ja artikli 14 lõike 1 kohaselt eriti kaitsetu ohvrina.
4. Liikmesriigid võtavad vajaduse ja võimaluse korral meetmed, et pakkuda abi ja toetust ohvri perekonnale. Eelkõige kohaldavad liikmesriigid vajaduse ja võimaluse korral perekonna suhtes nõukogu raamotsuse 2001/220/JSK artiklit 4.

¹² EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

Artikkel 19

Lapsohvri kaitse kriminaaluurimises ja -menetluses

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et õigusasutused määravad lapsohvrile kriminaaluurimises ja -menetluses eriesindaja, kui riiklike õigusaktide kohaselt vanemliku vastutuse kandjad ei saa last esindada enda ja lapsohvri huvide konflikti tõttu või kui laps on saatjata või perekonnast lahutatud.
2. Liikmesriigid tagavad, et lapsohvrile pakutakse viivitamata tasuta õigusnõustamist ja esindamist, sealhulgas hüvitise taotlemise korral.
3. Piiramata kaitseõigust, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–7 nimetatud süütegude kriminaaluurimises:
 - a) toimuvad vestlused lapsohvriga põhjendamatu viivitusega pärast asjaoludest teatamist pädevatele asutustele;
 - b) toimuvad vestlused lapsohvriga vajaduse korral selleks loodud või kohandatud ruumides;
 - c) juhivad vestlust lapsohvriga või viibib selle juures selleks koolitatud spetsialist;
 - d) juhivad võimaluse ja vajaduse korral kõiki lapsohvriga peetavaid vestlusi samad isikud;
 - e) peetakse võimalikult vähe vestlusi ja neid korraldatakse ainult äärmise vajaduse korral kriminaalmenetluse eesmärgil;
 - f) võib lapsohvriga kaasas olla tema esindaja või vajaduse korral tema valitud täiskasvanu, kui selle isiku suhtes ei ole tehtud vastupidist põhjendatud otsust.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–7 nimetatud süütegude kriminaaluurimise raames võib filmida kõiki lapsohvriga või vajaduse korral lapstunnistajaga peetavaid vestlusi ning et selliseid filmitud vestlusi võib vastavalt riiklikes õigusaktides sätestatud eeskirjadele kasutada kriminaalmenetluses tõendina.
5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 3–7 nimetatud süütegudega seotud kriminaalmenetluses võib teha järgmise otsuse:
 - a) ärakuulamine toimub kinnisel kohtuistungil;
 - b) lapsohvri võib ära kuulata kohtusse toomata, kasutades selleks eelkõige asjakohast kommunikatsioonitehnoloogiat.

Artikkel 20

Sekkumisprogrammid või -meetmed

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et mõnes artiklites 3–7 nimetatud süüteos süüdimõistetud isiku puhul hinnatakse tema ohtlikkust ja artiklites

3–7 nimetatud süütegude kordumise riski eemärgiga tuvastada asjakohased sekkumisprogrammid või -meetmed.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada võimalus osaleda tõhusates sekkumisprogrammides või –meetmetes, mille eesmärk on vältida ja minimeerida laste vastu suunatud seksuaalse iseloomuga süütegude kordumise riski. Sellistes programmides või meetmetes on vastavalt riiklikus õiguses sätestatud tingimustele võimalik osaleda nii vanglas kui ka väljaspool vanglat kogu kriminaalmenetluse jooksul.

Selliseid sekkumisprogramme või -meetmeid kohandatakse vastavalt seksuaalse iseloomuga süütegusid toimepaneivate laste konkreetsetele arenguvajadustele, sealhulgas lapsed, kes ei ole kriminaalvastutusele võtmise eas.

3. Võttes vajaduse korral arvesse lõikes 1 osutatud hinnangut, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et mõnes artiklites 3–7 nimetatud süüteo süüdimõistetud isik
 - a) võib osaleda lõigetes 1 ja 2 osutatud programmides või meetmetes;
 - b) saab võimaluse osaleda eriprogrammides või -meetmetes;
 - c) on täiesti teadlik põhjustest, miks talle pakutakse võimalust osaleda eriprogrammides või meetmetes;
 - d) annab nõusoleku osaleda eriprogrammis või -meetmes, olles asjaoludest täiesti teadlik;
 - e) võib keelduda ja saada teavet keeldumisega kaasnevate võimalike tagajärgede kohta.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikul, kelle suhtes on algatatud mõnes artiklites 3–7 nimetatud süüteo kriminaalmenetlus, on võimalus osaleda käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud programmides või meetmetes tingimustel, mis ei kahjusta ega ole vastuolus kaitseõiguse ega õiglase ja erapooletu kohtumõistmise nõudega, võttes eelkõige nõuetekohaselt arvesse süüteo presumptsiooni põhimõtet reguleerivaid eeskirju.
5. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et isikul, kes usub, et ta võib toime panna mõne artiklites 3–7 nimetatud süüteo, on vajaduse korral võimalus osaleda tõhusates sekkumisprogrammides või -meetmetes, mis on loodud süütegude toimepanemise riski hindamiseks ja vältimiseks.

Artikkel 21

Lastepornot sisaldavatele veebisaitidele juurdepääsu tõkestamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tõkestada oma territooriumil Interneti-kasutajate juurdepääsu veebisaitidele, mis sisaldavad lastepornot või mille kaudu seda levitatakse. Juurdepääsu tõkestamise suhtes kohaldatakse piisavaid kaitsemeetmeid, eelkõige tagamaks, et tõkestamine piirdub ainult vajalikkuga, et

kasutajaid on teavitatud tõkestamise põhjustest ning et võimalikult paljusid sisupakkujaid on teavitatud tõkestamise vaidlustamise võimalusest.

2. Ilma et see piiraks eespool nimetatut, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, et sulgeda veebisaidid, mis sisaldavad või mille kaudu levitatakse lastepornot.

Artikkel 22

Raamotsuse 2004/68/JSK kehtetuks tunnistamine

Raamotsus 2004/68/JSK tunnistatakse kehtetuks, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud direktiivi ülevõtmise tähtaegadega.

Viiteid kehtetuks tunnistatud raamotsusele tõlgendatakse viidetena käesolevale direktiivile.

Artikkel 23

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [KAHE AASTA JOOKSUL ALATES DIREKTIIVI VASTUVÕTMISEST]. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti ning kõnealuste normide ja käesoleva direktiivi vahelise vastavustabeli viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile peamiste siseriiklike normide teksti, mille nad võtavad vastu käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas.

Artikkel 24

Aruandlus

1. Komisjon esitab [NELJA AASTA JOOKSUL ALATES DIREKTIIVI VASTUVÕTMISEST] ja seejärel iga kolme aasta järel Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ja vajaduse korral asjakohase ettepaneku.
2. Liikmesriigid edastavad komisjonile lõikes 1 osutatud aruande koostamiseks kogu vajaliku teabe. Teave sisaldab käesoleva direktiivi kohaselt võetud seadusandlike ja muude meetmete üksikasjalikku kirjeldust.

Artikkel 25

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 26

Adressaadid

Käesolev direktiiv on vastavalt aluslepingutele adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, [...]

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*